

УДК 631.53(075)
ББК 42.16
Г 12

Видається до 100-річного ювілею Національної академії наук України

Схвалено та рекомендовано до друку для використання у навчально-виховному процесі як навчальний посібник для підготовки студентів ОС «Бакалавр» зі спеціальності 201 Агрономія та ОС «Магістр» спеціалізації «Селекція і генетика» у вищих навчальних закладах II-IV рівнів акредитації Міністерства і науки України.

Рекомендовано до друку вченою радою ІФРГ НАН України (протокол № 02 від грудня 2018 року), вченою радою НУБіП (протокол №4 від 28 листопада 2018 року)

ПРАКТИЧНЕ НАСІННИЦТВО ТА НАСІНІСЗНАВСТВО

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ РОСЛИН: М.М. Гаврилюк, В.М. Соколов, В.Л. Жемойда. За редакцією академіка НАН України, професора В.В. Моргуна. – Навчальний посібник. м. Вінниця, 2018. 286 с.

ISBN 978-966-949-058-2

У навчальному посібнику викладено становлення, розвиток і сучасний стан насіннізнавства, основні властивості насіння та елементи технології вирощування насіннєвого матеріалу польових культур, екологія насіння, критерії якості оцінювання посівного матеріалу та сортових посівів, методів стандартизації і сертифікації насіння, документація про якість насіння.

Посібник призначений для викладачів і студентів агрономічних спеціальностей сільськогосподарських вищих навчальних закладів освіти та післядипломної підготовки, науковців, аспірантів, докторантів, фахівців з насінництва, насіннізнавства та насіннєвого контролю.

Рецензенти:

1. Михайлов В.Г. – доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НААН України;
2. Доронін В.А. – доктор сільськогосподарських наук, професор;
3. Демидась Г.І. – доктор сільськогосподарських наук, професор.

Авторські права застережені. Передрук будь-якої частини матеріалу можливий тільки з дозволу авторів.

©М.М. Гаврилюк
В.М. Соколов
В.Л. Жемойда

ISBN 978-966-949-058-2

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАУКИ ПРО НАСІННЯ	8
1.1. Історична довідка	8
1.2. Розвиток прикладної частини насіннізнавства – контрольної-насіннєвої справи	10
1.3. Інтеграція України в міжнародну насіннєву спільноту	12
Питання для самоконтролю	14
РОЗДІЛ 2. БІОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ НАСІННЯ	15
2.1. Утворення і будова плодів та насіння	15
2.2. Періоди розвитку насіння	33
2.3. Післязбиральне дозрівання насіння	41
2.4. Виведення насіння із стану спокою	47
2.5. Особливості проростання насіння	56
Питання для самоконтролю	71
РОЗДІЛ 3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ НАСІННЯ	71
3.1. Фізико-механічні властивості	71
3.2. Показники життєздатності	75
3.3. Біохімічні показники	81
3.4. Урожайні властивості	82
Питання для самоконтролю	85
РОЗДІЛ 4. ЕКОЛОГІЧНЕ НАСІННИЦТВО	86
4.1. Поняття про екологію насіння	86
4.2. Ґрунтово-кліматичні умови	89
4.3. Агротемпературні чинники	91
4.4. Зони оптимального насінництва	96
4.5. Екологічне прогнозування врожайних властивостей	99
4.6. Біотичні та абіотичні чинники	102
Питання для самоконтролю	103
РОЗДІЛ 5. ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОБНИЦТВА І ЗБЕРІГАННЯ НАСІННЯ	104
5.1. Особливості технологій насінницьких посівів	104
5.2. Післязбиральна обробка насіння	120
5.3. Допосівне поліпшення насіння	130
5.4. Зберігання насіння	137
5.5. Чинники, що впливають на зберігання насіння	152
5.6. Травмування насіння	154
Питання для самоконтролю	156
РОЗДІЛ 6. НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ НАСІННИЦТВА	157
6.1. Загальні положення	157
6.2. Державний та внутрішньогосподарський насіннєвий контроль	162